

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE
VLIV ALTERNATIVNÍCH PEDAGOGICKÝCH STYLŮ NA SOCIÁLNÍ
KLIMA VE TŘÍDĚ

AUTORKA: Eva DVOŘÁKOVÁ

VEDOUCÍ PRÁCE: PhDr. Zuzana HADJ MOUSSOVÁ

Sociální klima školy a třídy je v poslední době stále častěji používáno v nejrůznějších kontextech, nejčastěji však jako jev, jehož pomocí lze vyřešit řadu problémů současné školy - od individuálních problémů žáků, přes problémy školních tříd až po prevenci sociálně patologických jevů. I z tohoto důvodu je užitečné, aby se v diplomových pracích objevovala témata, zabývající se problematikou sociálního klimatu ve škole i třídě. Posuzovaná diplomová práce se zaměřuje na zkoumání sociálního klimatu třídy ve školách s různými programy, takže kromě konkrétní oblasti sociálního klimatu vypovídá práce i o charakteristikách sociálních vztahů v závislosti na tom, na co se jednotlivé alternativní programy zaměřují. Podobných prací by mělo být více už proto, že jednotlivé přístupy k výuce a žákům školy prezentují především z pedagogického hlediska, aspekt sociálního klimatu tak uniká pozornosti.

V teoretické části práce se autorka zaměřuje především na obecná vymezení pojmu sociálního klimatu a jeho význam pro zvýšení účinnosti pedagogického působení školy. V této souvislosti se také zaměřuje na vliv učitele a spolužáků. Teoretickou část autorka uzavírá přiblížením problematiky alternativních škol, což je pro téma práce potřebné. Zajímavý je rovněž přehled výzkumů sociálního klimatu v alternativních školách. Uvedené výzkumy jsou všechny zahraniční proveniencí, což není nedostatek autorky, ale spíše to svědčí o tom, že u nás tato problematika ještě čeká na výzkumné zpracování. Z tohoto hlediska je možno posuzovanou diplomovou práci považovat za jeden z prvních krůčků.

Celkově lze záběr teoretické části hodnotit kladně, pokud se týká uvedených témat, žádný potřebný aspekt zde nechybí. Problémem je spíše způsob prezentace jednotlivých oblastí. Autorka se omezuje na krátké odstavce, vždy s uvedením zdroje avšak bez

jakéhokoliv vlastního komentáře, není navíc zcela jasné, jestli se jedná o parafráze nebo spíše o citace. Nejnápadnější je nedostatek vlastního názoru na str. 15, kap. 1.3.2. kde se autorka zabývá determinantami sociálního klimatu třídy a na prvním místě jsou uvedeny zvláštnosti školy. Protože se jedná o prakticky přímý odkaz na téma práce, je chybění komentáře zarážející.

Ve výzkumné části práce se autorka zaměřuje na porovnání klimatu tříd ve čtyřech školách, které volila podle programu školy. Zařadila proto třídy školy waldorfské, církvní, klasické základní školy a školy, kde je používán program Začít spolu. Zdůvodnění výběru i problémy, se kterými se při spolupráci se školami setkávala jsou věrohodné a jsou už prvním ukazatelem rozdílů mezi školami. Pozoruhodná je například neochota ke spolupráci u waldorfské školy, která staví svůj program na úzkém začlenění sociálního okolí žáků do práce školy.

Každou školu, zapojenou do výzkumu autorka prezentuje i za pomoci jejich výukového programu a základních pedagogických cílů. U některých škol zní program velmi vzletně, lze se však tázat, do jaké míry jde pouze o vzletné fráze (klasická škola). Není samozřejmě cílem výzkumu toto sledovat, spíše to zase vypovídá o dané škole. Autorka také uvádí způsob, kterým byl ve třídách zadáván zvolený dotazník MCI, její metodologické postřehy jsou velmi zajímavé a dokreslují celou situaci. Výsledky šetření jsou prezentovány v podobě tabulek, komentáře k nim nacházíme až v další části práce (kap. 8). Zde autorka interpretuje výsledky a následně porovnává výsledky škol v jednotlivých kategoriích, které MCI měří. Tato část práce je kvalitní a ukazuje dobrou úroveň autorčiny schopnost analýzy konkrétních dat. Jedinou výtku (pokud ponecháme stranou velice stručnou prezentaci výsledků) je možno adresovat interpretaci výsledků v Církevní škole - je trochu spekulativní a není zřejmé, o co autorka opírá své závěry. V závěru práce autorka zmiňuje hypotézy (7.3), které ověřovala svým výzkumem. Kapitola 7.3 obsahuje prezentaci výsledků MCI, hypotézy jsem v práci nenašla.

Otázky k obhajobě:

1) Výše byl zmíněn nedostatek komentářů u jednotlivých velmi stručných kapitol ek výkladu, některé informace jsou prakticky nesrozumitelné. Konkrétně bych požádala autorku o vysvětlení tří výrazů ze str. 31. Ve výčtu alternativních škol mimo jiné uvádí školy magnetové, školy s volnou architekturou a školy přesahující. Co to znamená?

2) Na straně 33 je uvedeno, že sociální klima je "oblast vzdělávání". Jak tomuto výroku rozumět?

3) U prezentace výsledků od str. 50 není zcela zřejmé, co uvedená čísla znamenají, bylo by dobře to při obhajobě objasnit.

Celkově je práce nevyvážená a rozdíl mezi oběma částmi text je nápadný. Přes určité nedostatky je výzkumná část práce výrazně kvalitnější než část teoretická a vyvažuje tak celkové vyznění práce. Autorka je zjevně spíše orientována na práci s konkrétními daty, která dokáže získávat kvalitním způsobem, práce s literaturou jí spíše činí problémy.

Práce přes výhrady celkově splňuje požadavky, kladené na diplomové práce a doporučuji ji k obhajobě.

Navrhované hodnocení: velmi dobře v závislosti na výsledku obhajoby.

V Praze 15.5.2009